

3. Козелко І. Граматична концепція Василя Сімовича. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми української термінології. 2017. № 869. С. 101–104.
4. Пена Л. Василь Сімович про словотвір. Українське мовознавство. 2013. № 43. С. 92–98.
5. Яценко Н. О. Динаміка морфологічної термінології Василя Сімовича: у пошуках «свого» і «чужого». Українська мова. 2023. № 3 (87). С. 44–57.

Світлана Бартіш,
кандидат філологічних наук, викладач
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У сучасному світі спостерігається зростання інтересу до української мови, що виходить далеко за межі суто академічного середовища. Вивчення української мови іноземцями сьогодні зумовлене не лише освітніми потребами, а й активною інтеграцією України у світовий політичний, культурний та волонтерський простори. Це актуалізує впровадження комунікативного підходу, який дозволяє іноземним громадянам ефективно опанувати мову як засіб реальної взаємодії та міжкультурного діалогу в різних сферах життя.

З огляду на це, ключову роль у підготовці іноземців відіграє саме комунікативна орієнтація занять, оскільки вона трансформує навчальний процес у простір активного розвитку взаємопов'язаних мовленнєвих навичок. Пріоритетом стає не просто накопичення знань про мову, а формування комунікативної компетентності. Це передбачає гармонійне поєднання мовних ресурсів (лінгвістичний компонент) із розумінням культурного контексту (соціокультурний аспект) та вмінням застосовувати їх для вирішення реальних життєвих завдань (прагматичний складник).

Методологічне підґрунтя комунікативного навчання заклали фундаментальні праці із західної лінгводидактики (Д. Гаймс, М. Халлідей, Г. Віддоусон), а також дослідження учених у галузі психології мовлення та теорії

діяльності. Теоретико-методологічні засади комунікативного навчання іноземних мов досліджували вітчизняні науковці Н. Дячук, О. Кучерук, С. Ніколаєва, Л. Панова, С. Стойко та інші.

Метод комунікативного навчання має низку специфічних рис, що вирізняють його з-поміж інших підходів:

- розуміння мовних структур ґрунтується на безпосередній та інтенсивній комунікації студента з українськомовним середовищем (реальним або змодельованим);

- навчальний процес базується на використанні автентичних українських текстів (статей, оголошень, відео, живих діалогів), а не лише адаптованих навчальних вправ;

- студенти опановують не тільки граматику та лексику, а й спеціальні стратегії, що допомагають розуміти зміст у ситуаціях мовного дефіциту;

- власний досвід та інтереси студентів розглядаються як вагомий внесок у зміст практичних занять, що робить навчання персоналізованим;

- використання української мови в несподіваних, реальних ситуаціях створює умови для ефективного засвоєння матеріалу за межами навчального простору.

На основі аналізу праць вчених-методистів А. Гаврилюк виділяє наступні ознаки комунікативного методу:

- 1) основне завдання – навчити учнів (студентів) розмовляти іноземною мовою якщо не на рівні носіїв мови, то хоча б на рівні, необхідному для подальшого спілкування;

- 2) основним засобом навчання виступають ділові ігри, що моделюють реальні ситуації спілкування, найтипівіші для певного контингенту студентів. Оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними), а також видами мовленнєвої діяльності (говорінням, аудіюванням, читанням та письмом) відбувається під час практичного застосування цих засобів та видів мовленнєвої діяльності у процесі спілкування;

3) обмежене використання рідної мови під час вивчення іноземної. Фактично, замість перекладу лексичних одиниць з іноземної мови на рідну викладач на початкових етапах використовує наочність (малюнки, фотографії тощо), а на більш просунутих – пояснення іншомовних слів іноземною мовою;

4) вивчення системи мови (граматики) є переважно інтуїтивним, тобто, на відміну від традиційної методики, де граматика і лексика є основним предметом навчання, при навчанні за комунікативним методом граматика необхідна лише для правильної побудови речень, проте від студентів вимагається не механічне заучування граматичних правил, а інтуїтивне відчуття правильно побудованих фрагментів мовлення;

5) лексика вивчається не ізольовано (без контексту), як у традиційній методиці, а виключно в контексті під час її застосування [2].

Розглянемо без перекладні методи введення лексики, оскільки вони є основними при комунікативному підході:

1) **наочна семантизація** – демонстрація предметів, рисунків тощо. Для прикладу, при вивченні назв професій авторка підручника «Яблуко» М. Бурак пропонує розглянути малюнки, прослухати назви українською мовою і записати їх, використовуючи подані слова в рамці [1, с. 14–15]; Л. Назаревич у підручнику «Українська мова для іноземців» подає зображення овочів, фруктів та інших продуктів із підписами до них [3, с. 49].

2) **мовна семантизація** – за допомогою контексту. Студентам пропонуються лексичні одиниці та контекстуальні речення, в яких вони описуються. Нову лексику можна також виділити кольором, напівжирним шрифтом, курсивом тощо. Так у тексті про українське Різдво у підручнику «Яблуко» описуються такі українські національні страви як **вареники, голубці, борщ, підлива, вушка, пампушки, узвар, кисіль** [1, с. 93].

Доречними також є вправи на зіставлення лексичних одиниць з описом їхнього значення (**дефініції**), що дасть змогу студентам закріпити нову лексику або, при потребі, уточнити значення невідомих слів, скажімо, визначити, що роблять люди різних професій [1, с. 56]:

художник	вчить студентів в університеті
журналіст	лікує людей у лікарні
продавець	готує їжу в ресторані
офіціант	малює картини
лікар	працює в ресторані
кухар	перекладає тексти
викладач	продає в магазині
програміст	пише статті в газеті
перекладач	пише комп'ютерні програми

У контексті комунікативного підходу використання автентичного музичного контенту з елементами заповнення лакун (cloze test) спрямоване на розвиток навичок активного аудіювання та подолання мовного бар'єру. Такі завдання виходять за межі механічного відтворення лексичних одиниць і функціонують як ефективний інструмент формування соціокультурної компетентності. Зокрема, студенти вчать розпізнавати природний темпоритм мовлення, інтонаційні особливості та фонетичні характеристики української мови в її автентичному звучанні. Водночас відновлення пропущених слів ґрунтується не лише на слуховому сприйнятті, а й на прогнозуванні змісту, аналізі граматичних зв'язків і контексту, що відповідає реальним умовам мовленнєвої діяльності. Крім того, робота з піснею підвищує мотивацію до навчання, активізує емоційну сферу студентів і створює природне підґрунтя для подальшої комунікативної взаємодії (обговорення змісту, інтерпретація, висловлення власної думки). Подібні завдання представлені, зокрема, у підручнику Л. Назаревич і Н. Гавдиди, де студентам пропонується прослухати поезію «Ти знаєш, що ти людина» [3, с. 60], а також пісні «Червона рута» [3, с. 65], «Я чекатиму» [3, с. 74], «Біля тополі» [3, с. 116] та інші з подальшим заповненням пропусків у тексті.

Отже, комунікативний підхід у викладанні української мови як іноземної забезпечує формування цілісної комунікативної компетентності, поєднуючи мовні знання з умінням їх практичного застосування у реальних ситуаціях

спілкування. Використання автентичних матеріалів, безперекладних способів введення лексики та інтерактивних завдань сприяє активізації мовленнєвої діяльності студентів, розвитку їхньої мотивації та зануренню в український культурний простір.

Водночас у межах поданих тез запропоновано лише частину вправ, що реалізують можливості комунікативного методу, тоді як подальший пошук і впровадження різноманітних видів діяльності відкриває ширші перспективи для ефективного навчання української мови іноземців.

Список використаної літератури

1. Бурак М. «Яблуко»: підручник з української мови як іноземної (базовий рівень). Львів : Видавництво УКУ, 2015. 268 с.
2. Гаврилюк А. П. Застосування комунікативного методу викладання іноземних мов у ВНЗ. URL: http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/onlayn_tezi_gavrilyuk.pdf (дата звернення: 20.02.2026).
3. Назаревич Л. Т., Гавдида Н. І. Українська мова для іноземців. Практикум (Рівні В1– В2). 2-е вид., змін. І допов. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2017. 212 с.

Галина Бачинська,
кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Андрій Вільчинський,
аспірант кафедри журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЕТИЧНИХ ЗАГОЛОВКІВ У ТВОРЧОСТІ ПЕТРА СОРОКИ

Заголовок займає вагоме місце в номінативній системі мови й становить складову лексичного багатства української мови. Виконуючи роль репрезентанта тексту, він активізує сприйняття читача та відображає провідні мотиви твору, тому в художньому контексті постає як особливий різновид